

Szukanie śladów osób podpisanych pod Polską Deklaracją o Podziwieniu i Przyjaźni dla Stanów Zjednoczonych

Wykaz źródeł genealogicznych (baz danych historycznych) do wykorzystania przez osoby lub zespoły odtwarzające losy osób podpisanych pod "Deklaracją"

autorka: Zuzanna Schnepf-Kołaczkiewicz, przy wykorzystaniu publikacji Michała Majewskiego
Genealogia - krótki poradnik dla niewtajemniczonych

Gdzie szukać informacji o osobie podpisanej pod Deklaracją? Od czego zacząć? – na te pytania odpowiemy w tym krótkim wykazie najważniejszych baz informacji o materiałach źródłowych, wybranych pod kątem poszukiwań osób podpisanych pod Polską Deklaracją o Podziwieniu i Przyjaźni dla Stanów Zjednoczonych. Są one dostępne w internecie, a więc można łatwo i szybko sprawdzić w ich zasobach interesujące nas dane.

1. Portal szukajwarchiwach.pl (<https://www.szukajwarchiwach.pl/>)

Tu sprawdzamy, czy istnieją i w którym archiwum państwowym w Polsce są przechowywane dokumenty związane z określoną osobą lub miejscem. Część dokumentów (zwłaszcza z późniejszych okresów) jest umieszczona na portalu w postaci skanów.

Wyszukiwanie można sprofilować, wybierając różne rodzaje dokumentacji (wskazujemy, czy interesują nas zespoły, jednostki czy obiekty archiwalne) lub przy użyciu różnych filtrów, dostępnych w lewej części strony głównej (wybieramy zagadnienia tematyczne).

Portal jest systematycznie powiększany o kolejne zasoby archiwalne. Dlatego też baza danych nie stanowi kompletnego zbioru informacji.

2. Strona Genealogy Indexer (www.genealogyindexer.org)

To strona, na której możemy przeszukiwać treść książek lub innych dokumentów opublikowanych na stronach bibliotek cyfrowych. Przeszukiwanie odbywa się na zasadzie rozpoznawania w tekście wpisanych przez nas wyrazów lub całych wyrażen (tak jak po zastosowaniu skrótu klawiszowego „Ctrl F” na naszym komputerach). Dlatego należy wpisywać różne wersje poszukiwanych danych, np. nazwisko zapisane na różne sposoby, bez końcówek, z imieniem lub bez, w cudzysłowie (w przypadku wyrażen składających się z dwóch lub więcej wyrazów), by wyszukać wszystkie fragmenty tekstu zawierające daną frazę. Ciekawymi dla nas materiałami do

sprawdzenia na tej stronie mogą być przedwojenne książki telefoniczne (należy wybrać kolekcję „Directories” w rozwijanym pasku pod wyszukiwarką). Rok wydania najstarszych z nich sięga jeszcze XIX wieku. Godnymi uwagi są dokumenty szkolne (kolekcja „School”). Dodatkowo Genealogy Indexer przeszukuje roczniki wojskowe („Military”); żydowskie Księgi Pamięci („Yizkor”) – są to opisy dziejów społeczności żydowskich w danych miejscowościach, spisane po wojnie w celu upamiętnienia ich mieszkańców, którzy w większości nie przeżyli Holokaustu (często zawierają listy ofiar); oraz inne publikacje, np. spisy kont bankowych, spisy notarialne, bibliografie, słowniki, encyklopedie, itd. (kolekcja „History”).

3. Portal Polskiego Towarzystwa Genealogicznego (www.genealodzy.pl)

Portal powstał i jest stale rozbudowywany dzięki pracy członków Polskiego Towarzystwa Genealogicznego lub osób z nim związanych. Osoby te przygotowują tzw. indeksy genealogiczne, czyli spisy nazwisk i imion w różnych dokumentach archiwalnych. Warto skorzystać z zakładki „Geneszukacz” (<https://geneszukacz.genealodzy.pl/>), w której można po wpisaniu nazwiska i ewentualnie imienia oraz przedziału czasowego, który nas interesuje, otrzymać spis dokumentów, w których te dane się pojawiają – głównie są to akta metrykalne. Spis jest ułożony wg województw i terenów przedwojennych (Kresy wschodnie). Należy wybrać odpowiedni obszar geograficzny – wówczas otrzymujemy spis wszystkich dokumentów z tego regionu. Jeśli dany dokument jest zeskanowany i dostępny online, taka informacja wraz z linkiem do tego skanu, pojawia się w wynikach wyszukiwania (w rubryce „Uwagi”).

4. Strona Family Search (<https://www.familysearch.org/>)

Strona stworzona przez Kościół Jezusa Chrystusa Świątych w Dniach Ostatnich (mormonów) zawiera miliardy rekordów dotyczących dokumentów z archiwów z całego świata, w tym także z Polski. Korzystanie z tej bazy jest bezpłatne, trzeba się jednak zarejestrować na stronie. Najprostsza i najbardziej użyteczna do poszukiwań wokół Deklaracji jest wyszukiwarka: <https://www.familysearch.org/search>. Należy wpisać w nią możliwie jak najwięcej danych (poza imieniem i nazwiskiem miejsce i data urodzenia, imiona rodziców itd.), żeby jak najbardziej zawęzić wyszukiwanie. W przeciwnym razie, otrzymamy bardzo dużą liczbę rekordów, które niekoniecznie będą, choćby pośrednio, dotyczyć osoby, której poszukujemy.

5. Polona (<https://polona.pl/>)

Polona to portal stworzony przez Bibliotekę Narodową, za pośrednictwem którego zbiory Biblioteki Narodowej i innych instytucji są udostępniane bezpłatnie w postaci cyfrowej. Za pomocą wyszukiwarki na stronie głównej możemy przeszukać zbiory według dowolnych słów lub fraz. Jeżeli zaznaczymy okienko „przeszukuj treść”, wówczas skanowane są wszystkie teksty kolekcji. Możemy otrzymać bardzo dużo rekordów. Wyniki wyszukiwania możemy zawęzić zaznaczając różne filtry w ramce po lewej stronie.

6. Federacja Bibliotek Cyfrowych (<https://fbc.pionier.net/>)

Przy pomocy tego serwisu internetowego, możemy przeszukiwać dostępne online zbiory polskich instytucji nauki i kultury (a więc nie tylko bibliotek). Wyszukiwarkę podstawową na stronie głównej możemy zmienić na zaawansowaną, umożliwiającą zastosowanie kolejnych kryteriów wyszukiwania.

7. Strona Instytutu Yad Vashem – lista ofiar Zagłady (<http://yvng.yadvashem.org/>)

Baza stworzona przez Instytut Yad Vashem w Jerozolimie zawiera 4,5 miliona nazwisk ofiar Holokaustu. Jest to najpełniejszy spis osób zamordowanych w czasach Zagłady, których liczbę szacuje się na ok. 6 milionów. Prawdopodobnie wielu spośród żydowskich uczniów podpisanych na stronach Deklaracji znajduje się na tej liście. Wystarczy wpisać podstawowe dane do wyszukiwarki głównej. Jej konfiguracja pozwala na wyszukanie nazwisk lub imion, których pisownia jest zupełnie inna, ale w jakiś sposób powiązana z naszym zapytaniem. Jest to bardzo istotna funkcja, gdyż często żydowskie imiona i nazwiska były pisane w różny sposób. W wynikach wyszukiwania otrzymamy podstawowe informacje o losach danej osoby, dacie i miejscu jej śmierci (jeśli są znane), źródle tych informacji (np. powojenne świadectwo członka jej rodziny), materiały dodatkowe (np. zdjęcia). Klikając na nazwisko osoby, która przekazała informacje możemy sprawdzić, kogo jeszcze zgłosiła jako ofiarę Zagłady (najczęściej są to inni członkowie tej samej rodziny) – dzięki temu poznajemy losy bliskich osoby podpisanej pod Deklaracją.

8. Sprawiedliwi wśród Narodów Świata – strona Instytutu Yad Vashem (<http://db.yadvashem.org/righteous/search.html?language=en>)

Na tej stronie znajdziemy bazę historii osób odznaczonych przez Instytut Yad Vashem medalem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata za pomoc Żydom w czasie II wojny światowej oraz Żydów, którzy otrzymali tę pomoc. Dostępne są dwie wyszukiwarki: jedna dotycząca Sprawiedliwych („By Rescuer”); druga – osób otrzymujących pomoc („By Rescued Person”).

9. Polscy Sprawiedliwi – strona Muzeum Historii Żydów Polskich (<https://sprawiedliwi.org.pl/>)

Tu znajdziemy listę osób oraz opisane historie wszystkich obywateli polskich odznaczonych medalem Yad Vashem Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Dodatkowo strona zawiera historie osób, które pomagały Żydom w czasie II wojny światowej, ale z różnych względów nie otrzymały medalu Sprawiedliwych.

Wyszukiwarki konkretnych historii znajdują się w zakładce „Historie pomocy” (<https://sprawiedliwi.org.pl/pl/historie-pomocy>), w której możemy znajdować historie poprzez nazwisko pomagającego (zakładka „Lista historii”: <https://sprawiedliwi.org.pl/pl/historie-pomocy/lista>); poprzez miejscowość / obszar geograficzny, przy użyciu mapy google (zakładka „Mapa pomocy”: <https://sprawiedliwi.org.pl/pl/historie-pomocy/mapa-pomocy>); poprzez nagrania wywiadów ze Sprawiedliwymi znajdującymi się w Archiwum Historii Mówionej Muzeum POLIN (zakładka „Nagrania audio”: <https://sprawiedliwi.org.pl/pl/historie-pomocy/nagrania-audio>) – wszystkie nagrania są dostępne online oraz są opatrzone tematycznymi tagami, dzięki czemu można przeszukać cały zbiór wg określonych zagadnień. Zakładka „Galeria” pozwala na przeszukanie wszystkich zdjęć, dostępnych na portalu.

10. Wirtualny Sztetl - strona Muzeum Historii Żydów Polskich **(<https://sztetl.org.pl/>)**

Na portalu Wirtualny Sztetl zostały zgromadzone informacje o blisko 2 tysiącach miejscowości z terenu Polski w granicach przedwojennych. Strona jest poświęcona historii polskich Żydów, jednak możemy na niej znaleźć także informacje o bardziej ogólnej naturze, dotyczące danej miejscowości. Najbardziej interesujące zakładki – wyszukiwarki to:

- „Miejscowości” – pozwala na wyszukanie miejscowości w spisie alfabetycznym;
- „Biogramy” – wyszukiwanie poprzez nazwiska konkretnych osób;
- „Historia mówiona” – alfabetyczny spis ponad 800 wywiadów znajdujących się w zbiorach Muzeum POLIN (możliwość przeszukania wg liter alfabetu umieszczonych na górze strony), każdy wywiad jest szczegółowo opisany;
- „Mapa” – mapa google z zaznaczonymi w granicach II RP miejscami związanymi z historią Żydów – po kliknięciu na wybrane miejsce mapa powiększa się, ukazując dany obszar z najmniejszymi punktami opisanymi na portalu (za pomocą kolejnego kliknięcia na wybranym miejscu przechodzimy do jego opisu i wszystkich związanych z nim informacji).

11. Archiwum Historii Mówionej Domu Spotkań z Historią i Ośrodka Karta **(<http://www.audiohistoria.pl/web/>)**

Na tej stronie możemy znaleźć wywiady pochodzące z Archiwum Historii Mówionej Domu Spotkań z Historią i Ośrodka KARTA. W sumie cała kolekcja liczy ponad 5 500 wywiadów – jest to największy w Polsce zbiór wywiadów biograficznych, obejmujący tematycznie niemal cały XX wiek. W zakładce „Przeszukaj zbiory” (<http://www.audiohistoria.pl/web/index.php/szukaj>) możemy wpisać do wyszukiwarki nazwisko danej osoby, ewentualnie poszukiwane słowo lub temat.

Część wywiadów została opublikowana internecie w postaci biogramów rozmówców, streszczeń lub fragmentów nagrań. 200 wywiadów zostało w całości udostępnionych

online (po uprzednim zarejestrowaniu się) na stronie (<http://relacjebiograficzne.pl/>). Wyszukiwarka do nich znajduje się w zakładce „Wyszukaj” (<http://relacjebiograficzne.pl/wyszukiwanie#/>) – szukamy w niej poprzez dowolne słowo lub frazę (np. nazwisko, miejscowość, temat, itd.). W zakładce „Świadkowie” można przeszukiwać zbiór 200 relacji alfabetycznie wg nazwiska. W zakładce „Tematy” możemy zobaczyć, jakich zagadnień dotyczą rozmowy.

Pozostałe wywiady można w całości przesłuchać lub obejrzeć w czytelni Domu Spotkań z Historią w Warszawie.

12. Baza Straty osobowe i ofiary represji pod okupacją niemiecką (<http://straty.pl/index.php>)

Baza jest efektem programu zainicjowanego w 2006 r. przez Instytut Pamięci Narodowej i Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W latach 2006-2009 projekt realizowany był przez Fundację Ośrodka KARTA, od 2009 r. do chwili obecnej realizatorem jest Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie. Jak wskazuje sam tytuł bazy, jej celem jest zebranie informacji o ofiarach wojny i osobach represjonowanych przez okupanta niemieckiego w latach 1939-45. W zakładce „baza programu” dostępna jest lista poszczególnych kategorii osób, które są uwzględnione w bazie. W wyszukiwarce (w zakładce „szukaj w bazie”) możemy szukać poprzez nazwisko (z uszczegółowieniem w postaci nazwiska panińskiego i imion rodziców), miejsce i datę urodzenia oraz miejsce i datę śmierci. Baza jest w ciągłej budowie, nie zawiera kompletnych informacji.

13. Muzeum Auschwitz-Birkenau – informacja o więźniach (<http://www.auschwitz.org/muzeum/informacja-o-wiezniach/>)

Na stronie Muzeum Auschwitz-Birkenau dostępna jest wyszukiwarka więźniów obozu koncentracyjnego i zagłady w latach 1940-1945. Można wyszukiwać poprzez nazwisko i imię, miejscowość lub też inną dowolną frazę. Jako wynik wyszukiwania otrzymujemy informacje zaczerpnięte z dokumentów znajdujących się w Archiwum Muzeum Auschwitz-Birkenau, tj.: data i miejsce urodzenia, zawód, data przybycia do obozu, informacja o śmierci, a także podane jest źródło tych informacji (kartoteka obozowa). Twórcy bazy zaznaczają, że większość dokumentacji obozowej została zniszczona przez nazistów. Jedynie jej 10% jest w posiadaniu Muzeum Auschwitz-Birkenau. Dodatkowo należy pamiętać o tym, że większość osób zamordowanych w obozie bezpośrednio po przywiezieniu do niego w ogóle nie została wpisana do żadnego rejestru. Dlatego też baza informacji o więźniach nigdy nie będzie kompletna.

14. Lista ofiar zbrodni katyńskiej – strona Muzeum Katyńskiego (<http://ksiegicmentarne.muzeumkatyńskie.pl/>)

Baza stworzona na podstawie ksiąg cmentarnych dla oficerów Wojska Polskiego i policjantów pochowanych na cmentarzach w Katyniu, Charkowie i Miednoje. Można ją

przeszukiwać według nazwiska – alfabetycznie lub poprzez wpisanie go do wyszukiwarki na górze strony. Wyniki wyszukiwania zawierają informacje o stopniu wojskowym lub policyjnym, imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia, zawód, przydział wojskowy lub policyjny, rok śmierci, odznaczenia, dane rodzinne, informacje o źródłach, fotografii.

15. Muzeum Powstania Warszawskiego – Powstańcze biogramy (<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy.html>)

Baza na stronie Muzeum Powstania Warszawskiego zawiera informacje o uczestnikach Powstania Warszawskiego. Wyszukiwarka pozwala na znajdowanie powstańców według nazwiska, imienia, funkcji, pseudonimu. Wyniki wyszukiwania dotyczą przede wszystkim informacji związanych z udziałem danej osoby w powstaniu.

16. Portal Polskie Cmentarze Wojenne we Włoszech z Okresu II Wojny Światowej (<http://cmpi.fondazionemm2c.org/pl/>)

Portal powstał z inicjatywy Związku Polaków we Włoszech i Ambasady RP w Rzymie. Zawiera listę polskich żołnierzy 2. Korpusu Polskiego Armii gen. Andersa spoczywających na 4 polskich cmentarzach wojennych we Włoszech: w Monte Cassino, Casamassima, Loreto i Bolonii. W celu przeszukania osób pochowanych na danym cmentarzu należy wybrać odpowiedni przycisk po lewej stronie. Następnie klikamy na zakładkę „LISTA POCHOWANYCH”, w której znajduje się wielofunkcyjna wyszukiwarka żołnierzy.

Polski Cmentarz Wojenny w Bolonii posiada własną bardziej czytelną stronę: <http://www.polskicmentarzbolonia.pl/pl/>, przygotowaną przez Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa i Konsulat Generalny RP w Mediolanie. Wyszukiwarka podstawowa znajduje się na stronie głównej, natomiast zaawansowana – w zakładce „LISTA POCHOWANYCH”.

17. Portal Centropa – historie żydowskich rodzin w wywiadach (<http://www.centropa.org/language/pl>)

Na portalu dostępna jest baza zawierająca efekty 1200 wywiadów przeprowadzonych przez pracowników Instytutu Centropy z Żydami z krajów Europy środkowo-wschodniej i Bałkanów, w tym z Polski. Udostępnionych jest ok. 70 wywiadów z Polski. Można skorzystać z wyszukiwarki podstawowej na górze strony głównej i wpisać np. nazwisko osoby poszukiwanej. Zaawansowane wyszukiwarki są dostępne w zakładce „Centropa Interviews” (<http://www.centropa.org/search-our-database-jewish-memory>), za pomocą których można przeszukiwać bazę zdjęć i wywiadów. W wyszukiwarce „Explore by Country” można wybrać kraj, po wpisaniu „Poland” otwiera się zakładka dotycząca przeszukiwania zdjęć lub wywiadów tylko z Polski:

<http://www.centropa.org/country/Poland>. Po kliknięciu „Open Advanced Search” i następnie „Advanced Search / Search by Keywords” otrzymujemy możliwość wyszukiwania poprzez szczegółowe zagadnienia, hasła, nazwy miejsc, itd., które możemy

wybrać z listy (http://www.centropa.org/pictures-stories?field_photo_country_now_n_tid=182).

18. USC Shoah Foundation Visual History Archive (<http://vhaonline.usc.edu/login>)

Jest to baza zawierająca ok. 55 tysięcy wywiadów przeprowadzonych ze świadkami ludobójstw na całym świecie. Na stronie (po uprzednim zarejestrowaniu się) są dostępne do obejrzenia w całości 3 tysiące wywiadów z całej kolekcji. Pozostałe wywiady można obejrzeć w Centrum Informacyjnym Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w Warszawie (jedyne miejsce w Polsce, które posiada dostęp do całej kolekcji Shoah Foundation).

Wyjściowo działalność Shoah Foundation dotyczyła wyłącznie dokumentowania czasów Holokaustu, potem została rozszerzona o relacje dotyczące ludobójstw w innych częściach świata. Nadal pozostaje jedną z największych kolekcji wywiadów o czasach Zagłady. Wiele rozmów ze świadkami i ocalałymi zostało przeprowadzonych w Polsce i/lub po polsku (ok. 1 500 wywiadów). Wielofunkcyjna wyszukiwarka jest dostępna w zakładce „Search” (<http://vhaonline.usc.edu/search?search=0>).

19. Portal Fundacji Shalom Żydzi Polscy (<http://www.zydzipolscy.pl/>)

Portal prezentuje zdjęcia polskich Żydów znajdujące się w zbiorach Fundacji Shalom. Początki kolekcji to rok 1994, kiedy na apel Gołdy Tencer nadesłano z różnych zakątków świata ponad 9 tysięcy zdjęć. Wybrane zdjęcia pokazano na wystawie „I ciągle widzę ich twarze”. Na portalu można zobaczyć wszystkie zdjęcia i poznać nadesłane wraz nimi historie i opisy. Zbiór zdjęć można przeszukać za pomocą wyszukiwarki na stronie głównej lub w poszczególnych zakładkach według nazwisk, miejscowości, okresów, mapy.

20. Cyndi's List (<https://www.cyndislist.com/>)

Ta strona zawiera linki do innych stron genealogicznych na całym świecie, w tym także tych dotyczących Polski. Na Cyndi's List znajdziemy ponad 400 linków odnoszących się do informacji o Polsce. Warto sprawdzić, czy możemy znaleźć wśród nich przydatne dla nas strony.

***

Po sprawdzeniu informacji w internecie warto odwiedzić archiwa w naszym najbliższym otoczeniu. Poza regionalnym archiwum państwowym (z siedzibą zazwyczaj w większym

mieście w okolicy), które gromadzi dokumentację z danego obszaru, istnieją jeszcze archiwa kościelne, szkolne, społeczne i prywatne. Na pewno warto do nich dotrzeć.